

**ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΟΥ ΔΣΑ ΔΗΜΗΤΡΗ ΒΕΡΒΕΣΟΥ ΣΤΗΝ ΕΚΔΗΛΩΣΗ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΗΜΕΡΑ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ 3.10.2018**

Το δίκαιο είναι -και πρέπει να είναι- η «*τεχνική της πολιτικής ελευθερίας*» κατά την προσφύα έκφραση του μεγάλου δασκάλου όλων μας, *Αριστόβουλου Μάνεση*. *Λυδία λίθος* της εγγυητικής λειτουργίας του δικαίου, που επιτρέπει να μετατραπεί από ένα ιδεαλιστικό *optimum* σε απτή πραγματικότητα ελευθερίας, είναι η **ανεξάρτητη Δικαιοσύνη**. Γι' αυτό και οι *Σβώλος – Βλάχος*, ανήγαγαν την ανεξαρτησία της Δικαιοσύνης σε «*πάγια βάση του πολιτεύματος*».

Ο σημερινός χαιρετισμός δεν θέλω να έχει μόνον τυπικό – πανηγυρικό χαρακτήρα. Με δεδομένο ότι η συζήτηση για τη συνταγματική αναθεώρηση έχει ανοίξει μετά την κυβερνητική εξαγγελία ότι η αναθεωρητική διαδικασία θα ξεκινήσει από την παρούσα Βουλή, ο νομικός κόσμος της χώρας έχει χρέος να τοποθετηθεί υπεύθυνα και τολμηρά, ώστε να αναχθούν στο ανώτατο επίπεδο της ιεραρχίας των κανόνων δικαίου οι αναγκαίες θεσμικές εγγυήσεις για την αναβάθμιση της λειτουργίας της δικαιοσύνης. Ο γόνιμος διάλογος και η σύγκλιση απόψεων μεταξύ δικαστικού και δικηγορικού σώματος θα συμβάλουν, φρονώ, ώστε η νομική κοινότητα να αποκτήσει ισχυρό λόγο κατά την -αναμφισβήτητα, προεχόντως πολιτική- αναθεωρητική διαδικασία.

Η γενική μας στόχευση, πρέπει να είναι, νομίζω, διττή:

-αφ' ενός η «**αποπολιτικοποίηση**» των **σχέσεων της δικαστικής εξουσίας με τις άλλες δύο εξουσίες**, οι οποίες πια συγκλίνουν στο πλαίσιο του ιδιότυπου επικρατούντος συστήματος «*νομοθετούσας κυβέρνησης*», και

-αφ' ετέρου η πλήρης απεξάρτηση από πάσης φύσεως «εστίες εξουσίας» (κατά την προσφυσά διατύπωση του *Bettermann*).

Η στόχευση αυτή πρέπει να αποτελεί κοινή συνισταμένη της δράσης όλων των θεσμικών παραγόντων της δημόσιας ζωής:

-Οι *δικαστικοί λειτουργοί*, έχουν χρέος να διαφυλάξουν το **αυτεξούσιον** της δικαστικής λειτουργίας, μακριά από κάθε είδους παρεμβάσεις και εξαρτήσεις. Μακριά από πολιτικά παίγνια, ή άλλες σκοπιμότητες. Τούτο απαιτεί κατ' ανάγκη αυστηρή ουδετερότητα και αμεροληψία, αλλά και θωράκιση της δικανικής κρίσης, -κατά τη συνταγματική επιταγή- με πλήρη, επαρκή και πειστική **αιτιολογία**.

-Η *πολιτική εξουσία* έχει χρέος να θεσπίσει κατάλληλα θεσμικά αντικίνητρα, τα οποία θα αποτρέπουν τόσο τις περιπτώσεις **αθέμιτης διασταύρωσης της δικαστικής με την πολιτική εξουσία** όσο και τις πιθανές **υπόνοιες για «συνάντηση» των δύο λειτουργιών**.

-Οι *δικηγόροι*, συλλειτουργοί της δικαιοσύνης, έχουν χρέος την διαρκή επαγρύπνηση αλλά και την κινητοποίηση των κατάλληλων θεσμικών μηχανισμών για την υπεράσπιση των δικαιοκρατικών και δημοκρατικών αρχών και την διασφάλιση του δικαστικής ανεξαρτησίας και της ορθής απονομής της δικαιοσύνης.

-Τα *ΜΜΕ*, τέλος, έχουν χρέος, στο πλαίσιο των χρηστών δημοσιογραφικών ηθών, να σέβονται τα δικαιώματα των

κατηγορουμένων, τις εν εξελίξει δικαστικές διαδικασίες και την εξενεχθείσα δικαστική κρίση, και να υπηρετούν το καθήκον αντικειμενικής ενημέρωσης της κοινής γνώμης, χωρίς να καλλιεργούν συνθήκες, που απάδουν στον νομικό μας πολιτισμό.

Με αφετηρία τις σκέψεις αυτές, έρχομαι τώρα σε πιο εξειδικευμένες προτάσεις, που θα μπορούσαν να αποτελέσουν βάση συνταγματικού διαλόγου.

1. Αποτελεί, νομίζω, κοινή πεποίθηση του νομικού κόσμου ότι η πολιτική ευχέρεια επιλογής της ηγεσίας της δικαιοσύνης από το υπουργικό συμβούλιο υπονομεύει εν τοις πράγμασιν το αυτεξούσιον της δικαστικής εξουσίας. Δεν θέλω να σας κουράσω με ειδικότερες προτάσεις επ' αυτού. Έχουν ήδη διατυπωθεί πολλές και ενδιαφέρουσες. Το κρίσιμο όμως είναι η απομάκρυνση από το υφιστάμενο στρεβλό πρότυπο.

2. Η δυνατότητα **διορισμού συνταξιούχων δικαστών**, ή δικαστών που παραιτούνται, σε **κρατικές θέσεις** μπορεί να δημιουργήσει ενδεχομένως, πεδίο υστερόβουλων σκέψεων, ενόψει πιθανής μελλοντικής «αντιπαροχής». Όλοι γνωρίζουμε ότι υπάρχουν εξαιρετοι δικαστές που κόσμησαν και κοσμούν, ιδίως τις ανεξάρτητες αρχές, με το ήθος, τις γνώσεις και τη συσσωρευμένη πείρα τους. Έχει έρθει όμως η ώρα να δημιουργηθούν τα κατάλληλα **θεσμικά αντίβαρα** προκειμένου να αποκλειστεί με κάθε τρόπο, οποιαδήποτε σκέψη μελλοντικής «τακτοποίησης».

Η παραπάνω πρόταση καθιστά ακόμη πιο επιτακτικό τον καθορισμό της μισθολογικής και ιδίως της **συνταξιοδοτικής κατάστασης** των δικαστικών λειτουργών σε συμφωνία με την σχετική συνταγματική επιταγή. Οι δικαστές πρέπει να διαβιούν αξιοπρεπώς, όπως επιβάλλεται για την διαφύλαξη της προσωπικής και λειτουργικής τους ανεξαρτησίας. Σε αυτές τις διεκδικήσεις των δικαστών το δικηγορικό σώμα **ήταν και θα συνεχίσει να είναι αρωγός.**

3. Πρέπει να καθιερωθεί συνταγματικά και κυρίως να επιδιωχθεί στην πράξη το Ανώτατο Δικαστικό Συμβούλιο του άρθρου 90 Συντ. να εξασφαλίζει τα ισχυρότερα δυνατά εχέγγυα αντικειμενικότητας. Έχουν νομίζω ωριμάσει οι συνθήκες, ώστε να προβλεφθεί ρητά στο Σύνταγμα ότι οι αποφάσεις για τις προαγωγές των δικαστικών λειτουργών θα στηρίζονται αφ' ενός στην αξία, τα προσόντα, τις δεξιότητες και την ικανότητα χειρισμού των υποθέσεων και αφ' ετέρου στην έκδοση αποφάσεων εντός εύλογου, σε συνάρτηση με τη δυσχέρεια των υποθέσεων, χρόνου. Η προαγωγή με μοναδικό κριτήριο την επετηρίδα μειώνει το κύρος της Δικαιοσύνης και δεν ποιεί τιμή στους πολλούς και άξιους δικαστικούς λειτουργούς. Εξάλλου, είναι οξύμωρο να έχει παγιωθεί η νομολογία και να υπάρχει πλειάδα δικαστικών αποφάσεων για την εφαρμογή της **αρχής της αξιοκρατίας**, ήτοι της ανελίξεως των δημοσίων λειτουργών αλλά και των ιδιωτικών υπαλλήλων στις προαγωγικές τους κρίσεις, κατά τον λόγο της προσωπικής τους αξίας, και την ίδια στιγμή το νομολογιακό αυτό κεκτημένο να παροράται προκλητικά εντός των κόλπων της Δικαιοσύνης.

4. Για τους ίδιους λόγους χρειάζεται ριζική αναθεώρηση του τρόπου διεξαγωγής της **επιθεώρησης**, ώστε με συγκεκριμένα και μετρήσιμα μεγέθη να αξιολογείται η ορθότητα της δικανικής κρίσης, η ουσιαστική γνώση, η καλλιέργεια και το ήθος του δικαστικού λειτουργού, μέσω των οποίων και μόνο διασφαλίζεται εν τέλει η πραγματική ανεξαρτησία της γνώμης του. Η επιθεώρηση, όπως κάθε είδους αξιολόγηση, εκφυλίζεται όταν όλοι οι λειτουργοί χαρακτηρίζονται συλλήβδην «άριστοι», και ο έλεγχος στηρίζεται σε μικρό αριθμό αποφάσεων που οι ίδιοι επιλέγουν.

5. Έρχομαι τώρα στις ευθύνες του πολιτικού συστήματος. Οι πολιτικές σκοπιμότητες της νομοθετικής εξουσίας δεν μπορούν να ακυρώνουν δικαστικές αποφάσεις. Νομοθετικές παρεμβάσεις με φωτογραφικές διατάξεις, ενόσω είναι εκκρεμής μια υπόθεση στη Δικαιοσύνη – κυρίως μάλιστα σε τελευταίο βαθμό – συνιστούν κατά την πάγια νομολογία του ΕΔΔΑ παραβίαση της ανεξαρτησίας της Δικαιοσύνης. Ο συνταγματικός νομοθέτης, αφουγκραζόμενος τα κελεύσματα της διεθνούς και ευρωπαϊκής δικαιοταξίας οφείλει να λάβει ειδική προς τούτο μέριμνα.

Αντιστοίχως αποδοκιμαστέα είναι η εκτελεστική εξουσία, όταν αρνείται ανερευθρίαστα να εφαρμόσει στην πράξη τις δικαστικές αποφάσεις ή, πολύ περισσότερο, όταν ρητά δηλώνει ότι δεν θα τις εφαρμόσει.

Πέρα από αυτές τις μορφές ευθέως αντισυνταγματικής αμφισβήτησης της δικαστικής λειτουργίας, απάδει νομίζω στην διάκριση των εξουσιών και η συλλήβδην αμφισβήτηση του θεσμού της Δικαιοσύνης, επ' ευκαιρία μεμονωμένων ανεπιθύμητων αποφάσεων. Επειδή τέτοιες πρακτικές είναι προσβλητικές για την Δικαιοσύνη, είναι επάναγκες να περιχαρακωθούν και θεσμικά οι εκατέρωθεν ρόλοι .

Θέλω, με την ευκαιρία της σημερινής ημέρας, να κλείσω με το ζήτημα του **ρόλου του δικηγορικού σώματος στο δικαστικό οικοδόμημα**. Η αναφορά είναι αναγκαία καθώς το *δικηγορικό σώμα, κατά την θεσμική του λειτουργία, συγκροτεί βασικό και αναγκαίο πυλώνα του δικαστικού συστήματος*. Τούτο ρητώς προβλέπει ο ίδιος ο νόμος (άρθρο 2 ΚωδΔικ): *Οι δικηγόροι εκ του νόμου είναι **συλλειτουργοί της δικαιοσύνης**. Η θέση τους είναι θεμελιώδης, ισότιμη , ανεξάρτητη και αναγκαία για την απονομή της*. Η διάταξη αυτή του Κώδικα Δικηγόρων δεν είναι ευχολόγιο. Είναι δεσμευτικός κανόνας δικαίου που πρέπει να γίνεται σεβαστός από όλους, και πρωτίστως από τους δικαστές. Αποτελεί *λυδία λίθο* για την ορθή απονομή της δικαιοσύνης, την κατίσχυση του κράτους δικαίου και την εμπέδωση σχέσεων **αμοιβαίου σεβασμού μεταξύ δικαστών και δικηγόρων**. Διότι σκοπός μας είναι, πάνω απ' όλα, να χτίσουμε σχέσεις ειλικρίνειας. Οι επιδιώξεις μας για την ορθή και ταχεία απονομή της δικαιοσύνης είναι ομόρροπες. Πιστεύουμε στην άθροιση δυνάμεων και όχι στις διαιρέσεις. Για να το πετύχουμε οφείλουμε ασφαλώς να απομονώσουμε και να καταδικάσουμε τις **καταχρηστικές συμπεριφορές** από όπου και αν προέρχονται. Είτε πρόκειται για ανεπίτρεπτη ταύτιση των δικηγόρων με τους εντολείς τους από δικαστές, είτε για αντιδεοντολογικές συμπεριφορές έναντι δικαστικών λειτουργών. Για τον λόγο αυτό, προτείναμε την θέσπιση **Κώδικα Δεοντολογίας** που θα διέπει τις σχέσεις δικαστών και δικηγόρων, στο πλαίσιο της νομοπαρασκευαστικής επιτροπής για την τροποποίηση του Κώδικα Οργανισμού Δικαστηρίων. Έτσι, ο πειθαρχικός κολασμός των αξιόμεπτων συμπεριφορών, από όπου και αν προέρχονται, θα διενεργείται αποτελεσματικά από τα αρμόδια κατά νόμο όργανα, και θα

περιφρουρείται το κύρος τόσο του δικαστικού, όσο και του δικηγορικού σώματος.

Το συμπέρασμα είναι νομίζω ευκρινές. Το αγαθό της Δικαιοσύνης υπηρετείται πρωτίστως μέσα από τον αμοιβαίο σεβασμό, την εποικοδομητική συνέργεια, και την έμπρακτη προσήλωση του δικηγορικού και δικαστικού σώματος στο ιδανικό που ταχθήκαμε να υπηρετούμε. Βεβαίως, το κοινό αυτό ιδανικό δεν προάγεται με την εμμονή σε αντιλήψεις που απάδουν στο νομικό μας πολιτισμό, όπως η διεξαγωγή δικών χωρίς συνήγορο (με επίκληση της άστοχης και αντισυνταγματικής νέας διάταξης του άρθρου 340 ΚΠΔ), ή η επιβολή ποινών τάξεως σε δικηγόρους κατά την άσκηση του λειτουργήματός τους (όπως προσφάτως συνέβη κατ' επανάληψη τόσο στο Εφετείο Αθηνών όσο και στο Εφετείο Θεσσαλονίκης).

Κλείνοντας και αναστοχαζόμενοι το μείζον ζήτημα της αποστολής της ανεξάρτητης δικαιοσύνης και της απονομής της στο όνομα του ελληνικού λαού και μόνον, υπείκουσα στην αρχή της λαϊκής κυριαρχίας, θέλω να θυμίσω μια φράση του μεγάλου Αμερικανού θεωρητικού **Αλεξάντερ Χάμιλτον** στον Federalist 78 : *«Η ελευθερία δεν έχει τίποτα να φοβηθεί από μόνη τη Δικαιοσύνη, αλλά έχει τα πάντα να φοβηθεί από την σύγχυσή της με οποιονδήποτε από τις άλλες δύο εξουσίες»*. Αυτός είναι ο ύπατος λόγος για τον οποίο το δικηγορικό σώμα, από κοινού με τους δικαστές, εργάζεται ακαταπόνητα για την κατίσχυση της δικαστικής ανεξαρτησίας.

Είναι εν τέλει και προπαντός ζήτημα ελευθερίας!

Πριν σας αφήσω θέλω να μοιραστώ μαζί σας τους στίχους του αγαπημένου ποιητή, του Οδυσσέα Ελύτη:

*«Μέσα στη θλίψη της απέραντης μετριότητας,
Που μας πνίγει από παντού, παρηγοριέμαι ότι κάπου,
Σε κάποιο καμαράκι, κάποιοι πεισματάρηδες
Αγωνίζονται να εξουδετερώσουν τη φθορά»*

Αισθάνομαι βαθιά ψυχική ανάταση καθώς βλέπω ότι σήμερα, το ιερό τούτο μέρος, βρίθει από πεισματάρηδες που αγωνίζονται να εξουδετερώσουν τη φθορά. Τη φθορά των αρχών, των αξιών, της Δικαιοσύνης. Αυτή είναι η πραγματική ελπίδα του τόπου τούτου.